

הגמרא מסיימת את קושייתה: **אֵלָא לֵרֵב נַחֲמֵן אֱלִיבָא דְרַבְנָן** – אלא
 רב נחמן הסובר להלכה כחכמים, אכן דעת חכמים לגבי **מְפֻזְרִין**,
שְׁמַעְיִין לִיה – השמיענו חכמים, ברישא של המשנה במסכת
 כלאים שהובאה לעיל בגמרא (פג), שבמרחק שש עשרה אמה אין
 הגפנים מצטרפים להיחשב כרם, אלא **רְצוּפִין מִי שְׁמַעְיִין לִיה** – דעת
 חכמים לגבי השיעור בו נחשבים הגפנים צפופים מדי, וכי שמענו,
 ואם כן מנין לרבי נחמן לומר שצריך לכל הפחות שמונה אמות,
 ושלא כדעת רבי שמעון הסובר שדי במרחק ארבע אמות.
 מתרצת הגמרא: **סְבָרָא הוּא** – מסברא נראה לומר שדעתם כן,
 שנראה לומר ש**מְפֻזְרִין שְׁמַעְיִין פְּלַנָּא, לְרַבְנָן נְמִי פְּלַנָּא** – שמתוך
 שרבי שמעון סובר שהשיעור מרחק הנצרך לכל הפחות שלא
 יחשבו רצופין, הינו חצי מן השיעור של מפוזרין, דהיינו מארבע
 עד שמונה, מסתבר שאף לחכמים השיעור של רצופין הינו חצי
 משיעור מפוזרין, דהיינו משמונה עד שש עשרה אמה.
 רבא חולק על דעת רב נחמן בשיטת חכמים, ומכריע ההלכה: **אָמַר
 רַבָּא, הִלְכְתָּא** – ההלכה היא ששיעור המרחק הנצרך על מנת
 להיחשב כרם, הינו **מֵאַרְבַּע אַמּוֹת וְעַד שֵׁשׁ עָשָׂרָה אַמּוֹת**.
 הגמרא מביאה ברייתא מפורשת כדברי רבא: **תַּנְיָא בְּיוֹתֵיהּ דְרַבָּא**
 – שנינו בברייתא כדעת רבא, כִּמְהָ הֵיוּ הָאֵילָנוֹת מְפֻזְרִין וַיַּחֲשֹׁבוּ
 עֲדִין שְׂדֵה אֵילָן, **אֲרַבְעָה אַמּוֹת, וְכִמְהָ הֵיוּ מְרוּחָקִין וַיַּחֲשֹׁבוּ עֲדִין**
 שְׂדֵה אֵילָן, **שֵׁשׁ עָשָׂרָה אַמּוֹת, כְּלוּמָר, עַד שֵׁשׁ עָשָׂרָה אַמּוֹת, וְלֹא**
עַד כְּכֹלל. שבשיעור זה, **הָרִי זֶה** (ההלכות) קָנָה אֶת הַקֶּרֶקַע שֶׁתַּחַת
 וְסוֹבֵב הָאֵילָנוֹת, וְכֵן אֶת הָאֵילָנוֹת הַקְּטַנִּים שְׁבִינִיָּהּ. **לְפִיכָּה, כִּיּוֹן**
שָׁקְנָה אֶת הַקֶּרֶקַע, אִם יָבֹשׁ הָאֵילָן אוֹ שֶׁנִּקְצַץ בְּעוֹדוֹ חַי, יֵשׁ לוֹ
קֶרֶקַע לְשׁוֹב וְלִיטֵעַ אֵילָן אַחֵר בַּמְּקוֹמָה. מה שאין כן אם היה בין
 האילנות פחות מִכָּאֵן – פחות מארבע אמות, או יתר על כָּאֵן –
 יותר משש עשרה אמה, או שֶׁלִּקְחָן בָּזָה אַחֵר זֶה – או אפילו אם
 היה ביניהם כשיעור שנתבאר, אלא שקנה הלוקח את האילנות
 אחד אחר השני, **הָרִי זֶה לֹא קָנָה, לֹא אֶת הַקֶּרֶקַע, וְלֹא אֶת הָאֵילָנוֹת**
הַקְּטַנִּים שְׁבִינִיָּהּ. לְפִיכָּה, כִּיּוֹן שֶׁלֹא קָנָה אֶת הַקֶּרֶקַע, אִם יָבֹשׁ
הָאֵילָן אוֹ נִקְצַץ, אִין לוֹ קֶרֶקַע לְשׁוֹב אַחֵר בַּמְּקוֹמָה.
 הגמרא מבררת מהיכן מודדים את מרחק האילנות: **כְּעִי רַבִּי יְרֵמְיָה,**
כְּשֶׁהוּא מוֹדֵד אֶת הָאַרְבַּע אַמּוֹת אוֹ שֵׁשׁ עָשָׂרָה אַמּוֹת שֶׁבֵּין
הָאֵילָנוֹת, מִמְּקוֹם קָצֵר הוּא מוֹדֵד – האם הוא מודד מגובה גזע
 האילן, ששם צר הוא, או שְׁמָא מִמְּקוֹם רָחֵב הוּא מוֹדֵד, דהיינו
 בסמוך לקרקע, ששם רחב הוא.
 הגמרא פושטת הספק: **אָמַר לִיה רַב גְּבִיְהָ מַבִּי כְּתִיל** (א) – שם מקום
 לֵרֵב אִשִּׁי, **תָּא שְׁמַע מַשְׁנֵה לְפִשְׁטוֹ הַסֵּפֶק, שֶׁמִּמְקוֹם בִּינוּנִי הוּא**
מוֹדֵד, דְּתַנֵּן – ששנינו במסכת כלאים (פ"א מ"א) **הִרְבּוּכָה שְׁנָפְנָן** – גפן
 בחור וצעיר שהרכיבהו על גפן זקן, אם בא למדוד ארבע אמות
 בינו לבין גפנים אחרים, כדי שיחשבו כרם, **אִינוּ מוֹדֵד אֱלָא מִעֵיקֵר**
הַשֵּׁנִי – מן הפקק השני, כלומר לא מן הפקק התחתון שרחב הוא.
 ולא מן השלישי שצר מאד, אלא מן השני שהוא בינוני. וממילא
 הוא הדין בשאר אילנות, שאין מודד בסמוך לקרקע או מן הגובה,
 אלא מִמְּקוֹם הַבִּינוּנִי.
 ספק נוסף: **כְּעִי רַבִּי יְרֵמְיָה, מִכָּר לוֹ שְׁלִשָּׁה כְּדֵי אֵילָן** – אדם שמכר
 לחבירו אילן אחד, שהיו בו שלשה ענפים מרוחקים, ולאחר מכן
 הוגבהה קרקע השדה, עד שנראים שלושת הענפים כשלשה
 אילנות נפרדים, ואף נשרשו בקרקע, כִּהּוּ – מה דינם, האם
 נחשבים כשלשה אילנות כיון שנשרשו בקרקע, וקנה את הקרקע
 כדין קונה שלושה אילנות, או שְׁמָא הוֹלְכִים אַחֵר עֵיקֶר הָאֵילָן
 שאחד הוא, וממנו גדלים שלשתם.
 הגמרא פושטת הספק: **אָמַר לִיה רַב גְּבִיְהָ מַבִּי כְּתִיל לֵרֵב אִשִּׁי, תָּא**
שְׁמַע מַשְׁנֵה לְפִשְׁטוֹ הַסֵּפֶק, דְּתַנֵּן – ששנינו במשנה במסכת
 כלאים (שם מ"א) **הַמְּכֻרָךְ שְׁלִשָּׁה עָנָפִים, דְּהֵינּוּ, שְׁכּוּפָה שְׁלֹשָׁה גִפְנִים**
 אל הקרקע, וכיסה את אמצעיתם בקרקע כדי שישרישו, וכעת
 נראים כששה גפנים, **וְעַתָּה יִתְּנֵיהֶן נִיְאִין, כְּלוּמָר, שֶׁהִשְׁרִישׁוּ בַּקֶּרֶקַע,**
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי צְדוֹק אוֹמֵר, אִם יֵשׁ בִּינֵיהֶן מֵאַרְבַּע אַמּוֹת וְעַד
שְׁמוֹנֶה אַמּוֹת, מְצַטְרְפִין, וְאִם לֹא אִין מְצַטְרְפִין – ואם יש ביניהם

בְּדִוְרָא דְרַבְנָה – אלא דעתי כמו שפסק רב יהודה להלכה
 במעשה שהיה בעיר של רועים, שמכר אחד לחבירו שלשה
 אילנות ולא היה ביניהם מרחק שמונה אמות, וְאֵתוּ לְקַמִּיָּה דְרַב
 יְהוֹדָה – ובאו לפני רב יהודה לשאל האם קנה הלוקח גם את
 הקרקע, וְאָמַר לִיה רַב יְהוּדָה לְמוֹכֵר, וְיֵל חֵב לִיה כְּמֵלָא בְּקָר וְכָלִיו
 – לך, תן ללוקח את הקרקע, אפילו אם אין בין האילנות אלא
 כשיעור הנצרך למעבר בקר וכליו, על מנת לחרוש את השדה.
 רב יוסף מסיים את דבריו: וְלֹא תָּנָה דְעֵנָא כְּמֵלָא בְּקָר וְכָלִיו, כְּמָה –
 ומתחילה לא הייתי יודע כמה הוא השיעור הנצרך עבור הבקר
 וכליו, שבאם יש שיעור זה בין האילנות קנה הקרקע, אמנם כִּיּוֹן
דְּשְׁמַעְתָּה לְהָא דְתַנֵּן – מאחר ששמעתי את מה ששנינו בברייתא
 על המשנה ששנינו לעיל (כו) **לֹא יִטַּע אָדָם אֵילָן בַּקֶּצֶה שֶׁדָּהוּ כְּמוֹד**
לְשִׁדָּה חֲבִירוֹ, אֱלָא אִם כֵּן הִתְחִיל מְכַנֵּה אֲרַבְעָה אַמּוֹת, וְתָנִי עָלָה –
 ושנינו בברייתא בטעם דברי המשנה, **אֲרַבְעָה אַמּוֹת שְׁאֵמָרוּ שְׂצִירָךְ**
לְהִרְחִיק מִשְׂדֵּה חֲבִירוֹ, הֵם כְּדֵי עֲבוּדַת הַכֶּרֶם – כשיעור הנצרך
 עבור עבודת הכרם, שבשעה שחורש הקרקע סביב האילן לא
 תיכנס מחרשתו לתוך שדה חבירו. ומתוך כן **אֵמִינָא** – אמרתי, שְׁמַע
 מִיָּנָה – יש להוכיח שְׁכֵמֵלָא בְּקָר וְכָלִיו, היינו **אֲרַבְעָה אַמּוֹת**. הרי
 שדעת רב יהודה שבאם יש בין האילנות שיעור ארבע אמות
 ומעלה, מצטרפים האילנות וקנה הלוקח את הקרקע, ודעתי
 כמותו להלכה.
 הגמרא מבררת מפני מה הקשה אביי על רב יוסף מן המשנה, בעוד
 שישנם תנאים במשנה הסוברים כמותו. מקשה הגמרא: וְכִּרְבִּי יוֹסֵף
מִי לֹא תַנֵּן – וכי כדברי רב יוסף לא שנינו במשנה, **וְהִתְחִיל** – והרי
 מצינו גם תנאים הסוברים כדבריו במשנה, שכן שנינו בסיפא של
 המשנה בכלאים, **רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי שְׁמַעְיִין אוֹמְרִים, הַנּוֹטֵעַ אֶת כְּרָמּוֹ**
שְׁמוֹנֶה אַמּוֹת עַל שְׁמוֹנֶה, מוֹתֵר לְהַכִּיָּא וְעַד לָשֶׁם – מותר לזרוע
 ביניהם, כיון שאין הגפנים מצטרפים להיחשב כרם, ואם כן מה
 הקשה אביי לרב יוסף מן הרישא של המשנה.
 מתרצת הגמרא: **אֲפִילוּ כֵּי מַעֲשֵׂה עֵרִיף** – על אף שמצינו תנאים
 הסוברים, כן מכל מקום הקשה אביי לרב יוסף איך נחלק על
 הרישא, כיון ששם שנינו שהורו חכמים במעשה שהיה בצלמן
 שבמרחק שש עשרה אמה אין הגפנים מצטרפים, ומשמע שעד
 שש עשרה אמה הרי הם מצטרפים, וכלל הוא בידינו שעדיף כוחו
 של מעשה שהורו בו, לפסוק הלכה כמותו.
 הגמרא מבררת מנין לרב נחמן הסובר לעיל (פג) כדעת חכמים
 שעד שש עשרה אמה מצטרפים האילנות, שדעתם אף שצריך
 לכל הפחות שמונה אמות בין האילנות. מקשה הגמרא: **כְּשֵׁלָמָא**
לֵרֵב יוֹסֵף אֱלִיבָא דְרַבִּי שְׁמַעְיִין – דעת רב יוסף הסובר להלכה כרבי
 שמעון מבוארת, שהרי **שְׁמַעְיִין לִיה מְפֻזְרִין** – שהרי השמיענו רבי
 שמעון את דעתו גם בכמה מרחק נחשבים האילנות למפוזרים,
 דהיינו שמונה אמות, וְשְׁמַעְיִין לִיה רְצוּפִין – וכן השמיענו את דעתו
 בכמה מרחק נחשבים האילנות צפופים מדי, דהיינו בפחות
 מארבע אמות.
 הגמרא מבארת היכן השמיענו כן רבי שמעון: דעתו של רבי
 שמעון לגבי **מְפֻזְרִין**, שמענו מִהָא דְאָמַרְן – מהסיפא של המשנה
 במסכת כלאים שהבאנו לעיל, שמבואר שם שדעת רבי מאיר ורבי
 שמעון שכרם הנטוע במרחק שמונה אמות אינו כרם, ומותר
 לזרוע שם. ודעת רבי שמעון לגבי **רְצוּפִין** – השיעור שנחשבים
 האילנות מדי צפופים, שממנו מִתְּנֵן – ממה ששנינו במסכת
 כלאים (פ"א מ"א) **כָּרֶם הַנּוֹטֵעַ עַל פְּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת** – כרם שאין
 בין שורות הגפנים מרחק ארבע אמות, **אִינוּ כָּרֶם, אֲלָא יַעַר, וּמוֹתֵר**
 לזרוע בו ורועים אחרים, **דְּכָרִי רַבִּי שְׁמַעְיִין, וְהַכְּמִים אוֹמְרִים, אִף אִם**
אֵין מִרְחָק אַרְבַּע אַמּוֹת בֵּין הַגִּפְנִים, הָרִי זֶה נֹחֵשֶׁב כְּכָרֶם, וְיֹאדִין אֶת
הָאֵמִצְעִיִּים כְּאֵילוֹ אִינוּ – ואף שהגפנים צפופים, מכל מקום כיון
 שחלק מן הגפנים עומדים להיעקר שהרי אין הדרך להשאירם
 באופן זה, ממילא יש להחשיב כאילו נעקרו כבר הגפנים
 האמצעיים, עד שנשארו רק הגפנים שבמרחק ארבע אמות, ושוב
 דינם ככרם.

המשך ביאור למסכת בבא בתרא ליום שבת קודש עמ' א

1 פחות מארבע או יותר משמונה, אין הם מצטרפים. הרי שאף
2 שבעיקריהן אין הם אלא שלשה גפנים, מכל מקום אחר שהשרישו
3 הרי הם נחשבים לששה, והוא הדין בשלשה בדי אילן, שקנה את
4 הקרקע.
5 הגמרא מסתפקת באופנים מסוימים, האם מצטרפים השלשה
6 אילנות: פְּעִי רַב פָּפָא, מָכַר לוֹ שְׁנַיִם [שני אילנות] פְּתוֹךְ שְׂדֵהוּ,
7 וְאֵילָן אֶחָד עַל הַמִּצָּר – על גבול שדהו, מֵהוּ, האם אינם מצטרפים
8 להיחשב שדה אילן, כיון שהאילן העומד על הגבול נחשב מופלג

9 מן השנים ולא קנה את הקרקע, או שמא מצטרפים, וקנה הקרקע.
10 ממשיכה הגמרא ומסתפקת: אם ננקוט כצד שקנה את הקרקע,
11 עדיין יש להסתפק במכר לו שְׁנַיִם פְּתוֹךְ הַשְּׂדֵה שְׁלוֹ, וְאֶחָד פְּתוֹךְ
12 שֶׁל חֲבִירוֹ – ואילן נוסף העומד בשדה חבירו, וקנה אותו המוכר
13 עם הקרקע, וכעת מכר ללוקח אילן זה עם שני אילנות שבקצה
14 שדהו, מֵאֵי, האם אף באופן זה מצטרפים הם, או שמא כיון שבשני
15 שדות הם עומדים, אינם מצטרפים. מסיימת הגמרא: תִּיקוּ –
16 תעמוד שאלה זו בספק, שלא נפשטה.

בבא בתרא דף פג עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שבת קודש) רנט

פירות.
אמר ליה – השיב שמואל לרב המנונא, הנה לא חשיבי – אלו
הסנאים אינם חשובים, הנה חשיבי – ומה שאין בן האילנות
חשובים, ואין מתרצה המוכר לתת ללוקח אף את הקרקע אלא
בצירוף שני הדברים, שקנה אילנות חשובים, וגם שבין כה קשה לו
לזרוע ביניהם.

משנה

משנתינו בחלקה הראשון מבארת את דין המוכר חלק מסוים מן
הבהמה, מה נמכר עמו. ובחלקה השני עוסקת בענייני אונאה
ומקח טעות: המוכר לחבירו ראש בהמה נזה, לא מוכר עמו את
הרגלים. וכן אם מוכר את הרגלים, לא מוכר עמו את הראש. וכן
מוכר את הקנה – הריאה, לא מוכר עמו את הקבר. מוכר את הקבר,
לא מוכר עמו את הקנה, כיון שבבהמה גסה, הדרך למכור כל אחד
מהם לבדו, שחשוב הוא.
אמנם אין הדין כן אלא במוכר בהמה גסה, אבל בנדק – אם מכר
לחבירו בהמה דקה, מוכר את הראש, מוכר אף את הרגלים, כיון
שבבהמה דקה אינה חשובה כל כך, והדרך למכור את הרגלים אגב
הראש, שהרגלים טפלים אל הראש. אמנם אם מוכר את הרגלים,
לא מוכר עמו את הראש, שהראש חשוב יותר מן הרגלים. וכן אם
מוכר את הקנה, מוכר עמו אף את הקבר, שטפל אל הקנה. אמנם
אם מוכר את הקבר, לא מוכר את הקנה, שחשוב יותר מן הכבד.
המשנה עוברת לעסוק באופני מכירה שונים, ומבארת מי יכול
לחזור בו מהמכירה באופן שהיה אונאה: ארבע מדות במוכרין –
ארבעה דינים חלוקים זה מזה מצינו במוכרים. מבארת המשנה:
מוכר לו חמין יפות – אם התנה המוכר לתת ללוקח חמין יפות
ונמצאו רעות, הלוקח יכול לחזור בו, ולא המוכר. מכר לו חמין
רעות, ונמצאו יפות – אם התנה המוכר לתת ללוקח חמין רעות,
ולבסוף נמצאו יפות, מוכר יכול לחזור בו, ולא הלוקח.
ואם התנה המוכר לתת ללוקח חמין רעות, ונמצאו רעות, או
יפות, ונמצאו יפות, אין אחד מהם יכול לחזור בו, שהרי קיימו מה
שהתנו ביניהם.
ואם התנה המוכר לתת ללוקח שחמית – חמין אדומות,
ונמצאו לבנה – ונמצאו החמין לבנות. או שהתנה המוכר לתת
ללוקח לבנה, ונמצאו שחמית. וכן אם התנה המוכר לתת ללוקח
עצים של זית, ונמצאו של שקמה. או שהתנה המוכר לתת ללוקח
עצים של שקמה, ונמצאו של זית. וכן אם התנה המוכר לתת
ללוקח זית, ונמצאו חמין, או שהתנה המוכר לתת ללוקח חמין,
ונמצאו זית, בכל אופנים אלו, שניהם יכולין לחזור בהן, בין המוכר
ובין הלוקח, ומשום ששניהם נתאמו, שהרי יש אדם הצריך חמין
אדומות ויש שצריך לבנות, וממילא המוכר לא נתרצה למכור מין
זה, וכן הלוקח לא נתרצה בזה, ולכך שניהם יכולים לחזור בהם.

גמרא

הגמרא מביאה את דברי רב חסדא בענין אונאה, שמוכיח את
דבריו ממשנתינו: אמר רב חסדא, מוכר לו שוה חמש פשש – אדם
שהונה את חבירו, ומכר לו חפץ ששוה חמש זוז, בשש זוז, ולאחר
מכן, קודם שנתקיים המקח, הופך וקנין על שמונה – נתייקר מחיר
החפץ, עד ששוה כעת שמונה זוז, ושוב נמצא שנתאנה המוכר,
ורוצה המוכר לחזור בו, שהרי כעת שווה החפץ יותר מן המעות
שקובלה. הדין הוא, שאין המוכר יכול לחזור בו, שהרי מי נתאנה –
מי הוא זה שנתאנה מתחילה, בשעת עשיית המקח, הלוקח, ולכך
לוקח בלבד יכול לחזור בו, ולא מוכר, וטעם הדבר, משום

הגמרא ממשיכה ומסתפקת על הצד שנגזק בספיקות דלעיל (ע"א)
שהאילנות מצטרפים, וקנה את הקרקע: בעי רב אשי, אם היה בור
של מים בין השלושה אילנות, מהו שתפסיק בין האילנות, ושוב לא
יצטרפו האילנות להיחשב שדה אילן. שאף אם נזקק בספק לעיל
(ע"א) שאם היה אילן אחד עומד בשדה חבירו הרי הוא מצטרף
לשנים האחרים, מכל מקום במקרה זה שיש הפסק ממש ביניהם
שלא אינם מצטרפים.
ואף אם נאמר שאין הבור מפסיק משום שאין המים נראים מבחוץ,
עדיין יש להסתפק במקרה שהיתה אמת המים עוברת בין
האילנות, שהמים נראים, מהו שתפסיק בין האילנות.
ואף אם נאמר שאין אמת המים מפסקת, עדיין יש להסתפק
במקרה שהיתה רשות הרבים עוברת בין האילנות, מהו – האם
היא חשובה יותר, ומפסקת בין האילנות. ואף אם נאמר שאין
הרבים מפסקת, עדיין יש להסתפק במקרה שהיה ריבבא
דיקטול – הרבבה של דקלים רבים יחד, בין האילנות, מהו – האם
חשוב הדקל המורכב יותר להפסיק בין האילנות. מסיקה הגמרא,
תיקן – יעמדו שאלות אלו בספק, שלא נפשטו.
ספק נוסף: בעא מיניה הלל מרבי – שאל הלל את רבי, עלה ארו
פיניקין – אם גדל עץ ארו בין האילנות לאחר שקנאם, מהו, האם
הארו מפסיק ביניהם, ולא קנה את הקרקע. תמדה הגמרא, עלה –
וכי ניתן לומר שהסתפק הלל במקרה שגדל הארו לאחר שקנה את
האילנות, הרי אם כן נמצא שפירשנו דיייה נפק – שגדל הארו
בקרקע של הלוקח ושליו הוא, מאחר ובשעת קניית האילנות לא
היה שום הפסק ביניהם, וקנה את הקרקע. הגמרא מיישבת את
ספיקו של הלל: מלא כך שאל הלל את רבי, אדם שקנה מחבירו
שלושה אילנות, והיה ארו פיניקין, מהו – מה דינו, האם נחשב הוא
להפסק בין האילנות. אמר ליה רבי להלל, קנה וקנה – לא נחשב
הארו להפסק ביניהם, אלא אדרבה קנה את הקרקע ואף את
הארו, וכמו שנתבאר בברייתא לעיל (ע"א) שקנה אף את האילנות
שביניהם.
הגמרא עוברת לדון באיזה אופן נטועים השלושה אילנות. מבררת
הגמרא: כיצד הן עומדים אותם שלושה אילנות, ששנינו לעיל (ע"א).
במשנתינו שקנה אף את הקרקע עמם. רב אמר, בשורה – באופן
שהיו עומדים כמין שורה, כלומר אחד אחר השני בשורה. ושמואל
אמר, בחצוצבא – מין קנקן, שיש לו שלושה רגלים, ורגל אחת
עומדת כנגד האויר שבין השתיים.
מבארת הגמרא: מאן דאמר בשורה – רב שהעמיד את המשנה
באופן שנטועים האילנות כשורה, כל שכן בחצוצבא – ודאי הוא
שאם עומדים האילנות כמין קנקן, שקנה את הקרקע. ומאן דאמר
בחצוצבא, אבל בשורה לא – ומה שאין כן שמואל שהעמיד באופן
שנטועים כקנקן, לדעתו אם עומדים האילנות כשורה, לא קנה את
הקרקע. מבררת הגמרא: מאן מעצא – מה הטעם לומר כן, ומנן
לנו שכך דעתם. מבארת הגמרא: משום דמיודרע בינתיהו – משום
שבאופן שנטועים כשורה אין שום מניעה לזרוע ביניהם, וממילא
לדעת שמואל באופן כזה לא מכר המוכר את הקרקע. ורק באופן
שנטועים כקנקן, שקשה לזרוע ביניהם, מוכר אף את הקרקע עמם.
רב המנונא מנשה על שמואל מכח דין הבור לכל: מתקף לה רב
המנונא – הקשה רב המנונא, ולמאן דאמר בחצוצבא – ולדעת
שמואל שקנה רק באופן שהיו נטועים כחצוצבא, מאן מעצא, דלא
מיודרע בינתיהו – וכמו שנתבאר טעמו, משום שבאופן זה קשה
לזרוע ביניהם, מלא מעתה באופן שזבין ליה תלת היגי רומיתא
שמוכר לו שלושה סנאים או אטדים ו-מיני קוצים קשים גדולים
שנטועים כחצוצבא, דלא מיודרע בינתיהו, הכי נמי דיש לו פרקע –
וכי גם באופן זה קנה קרקע עמם, כיון שקשה למוכר לזרוע
ביניהם. הרי ודאי אין לומר כן, כיון שאין הם אילנות העושים

מצד הצדקה שלמטה תתעורר הצדקה שלמעלה, ותבוא הגאולה.